

SIMRISHAMNS KOMMUN
simrishamns.kommun@simrishamn.se

2023-09-04

1 (22)

Dnr- SI 2023:774

Beslut

efter regelbunden kvalitetsgranskning vid Gärsnäs
skola i Simrishamns kommun

Inledning

Skolinspektionen har med stöd i 26 kap. 19-20 §§ skollagen (2010:800) genomfört en kvalitetsgranskning på Gärsnäs skola avseende verksamhetens kvalitet i förhållande till mål och andra riktlinjer. Kvalitetsgranskning ska belysa hur väl skolorna klarar sitt uppdrag att ge varje elev förutsättningar att nå de nationella målen. Målen och riktlinjerna framgår framför allt av den läroplan och de kursplaner eller motsvarande styrdokument som gäller för utbildningen.

Läsanvisning

Skolinspektionen bedömer skolans arbetssätt inom fyra områden. Inom varje område bedöms om skolan uppfyller Skolinspektionens kvalitetskriterier i hög utsträckning, i flera delar eller i låg utsträckning. Om en skola bedöms uppfylla kvalitetskriterierna i låg utsträckning eller i flera delar anger Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas och visar på vilka punkter. En skriftlig redovisning av åtgärder begärs också av skolan. Om en skola bedöms uppfylla kriterierna i hög utsträckning begär inte Skolinspektionen någon redovisning men kan ge framåtsyftande kommentarer i beslutet.

Beslut:

Skolinspektionen bedömer att kvalitetskriterierna uppfylls vid Gärsnäs skola i följande utsträckning:

Rektors ledarskap

Rektorn leder och styr i låg utsträckning skolans utveckling.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Rektorn behöver tillsammans med lärarna utveckla arbetet med att följa upp och analysera såväl skolenhetens kunskapsresultat som hur värdegrundsuppdraget genomsyrar undervisningen i relation till undervisningens kvalitet och lärares förutsättningar. Utifrån analysen kan rektorn genomföra nödvändiga utvecklingsåtgärder kopplade till kvaliteten i undervisningen.

Undervisning

Undervisningen främjar i flera delar elevernas möjligheter att nå läroplanens mål avseende kunskaper och värden, men utvecklingsområden finns.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Rektorn behöver se till att alla elever får en undervisning som är varierad och anpassad utifrån varje enskild individs behov och förutsättningar.

Trygghet och studiero

Skolan arbetar i låg utsträckning så att utbildningen präglas av trygghet och studiero så att eleverna kan ägna sig åt skolarbete.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Rektorn behöver tillsammans med skolans personal och elever utveckla en samstämmighet och ett gemensamt förhållningssätt kring studiero och trygghet som tar sig uttryck i ett gemensamt främjande, åtgärdande och förebyggande arbete.

Bedömning och betygssättning

Förutsättningar för att säkerställa likvärdigheten i omdömen och betyg ges i låg utsträckning.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Rektorn behöver utveckla arbetet med att följa upp och analysera eventuella avvikelser i omdömen och betygsättning och föra diskussioner med lärarna utifrån dessa analyser.

Uppföljning

Huvudmannen ska senast den **8 mars 2024** redovisa till Skolinspektionen vilka förbättringsåtgärder som vidtagits utifrån de identifierade utvecklingsområdena.

Redovisningen skickas via e-post, till skolinspektionen.lund@skolinspektionen.se, eller per post till, Skolinspektionen, Box 156, 221 00 Lund. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för granskningen (dnr 2023:774) i de handlingar som sänds in.

Skolinspektionens bedömning

Nedan redovisas Skolinspektionens bedömning för respektive område.

Rektors ledarskap

Författningsstöd

1 kap. 5 §, 2 kap. 9-10 och 34 §§, 4 kap. 4-7 §§ skollagen

Lgr22, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, En likvärdig utbildning, Skolans uppdrag, Varje skolas utveckling, 2.1 Normer och värden, 2.3 Elevernas ansvar och inflytande, 2.6 Skolan och omvärlden, 2.8 Rektorns ansvar

Skolinspektionen bedömer följande: Rektorn på Gärsnäs skola leder och styr i låg utsträckning skolans utveckling.

Granskningen visar att rektorn inte följer upp och analyserar skolenhetens resultat, undervisningens genomförande, förutsättningar som finns eller hur värdegrundsuppdraget integreras i undervisningen, och att framtagna utvecklingsområden har svag koppling till skolans behov. Rektorn styr och leder inte heller ett strategiskt jämställdhetsarbete och försäkrar sig inte om att alla elever oavsett könstillhörighet ges samma förutsättningar att lära. Vidare är rektorns pedagogiska ledning otydlig.

Uppföljning och analys

Granskningen visar att rektorn inte följer upp och analyserar skolenhetens resultat, undervisningens genomförande, förutsättningar som finns eller hur värdegrundsuppdraget integreras i undervisningen, och att framtagna utvecklingsområden har svag koppling till skolans behov. Av inskickat material och av intervjun med den nytilträdde rektorn framgår att rektorn inte har gjort någon uppföljning och analys av kunskapsresultaten, av resultat kopplade till värdegrunden, av undervisningens kvalitet eller av lärares förutsättningar. Rektorn berättar att de enda resultat hen hittills känner till är betygsresultaten på skolan och att dessa ligger lägre än övriga skolor i kommunen. Detta beror, enligt rektorn, på att skolan ligger i ett socioekonomiskt utsatt område inom Simrishamns kommun och att förklaringen till de lägre resultaten i stort handlar om elevernas studiemotivation. Av rektors- och lärarintervjuerna framgår även att rektorn ännu inte har hunnit följa upp undervisningens genomförande och att hen främst har gjort lektionsbesök med fokus på att vara synlig i verksamheten och etablera kontakt med elever och lärare. Rektorn

berättar även att det inte finns något underlag från föregående rektor att arbeta med och att hen inte känner till om det gjorts någon analys av resultat eller vad som ligger bakom skolans utvecklingsområden, språk-, läs- och skrivutveckling, språkutvecklande arbetssätt samt relationellt ledarskap. Inte heller lärarna kan i intervjun berätta om att något analysarbete har legat till grund för utvecklingsområdena. Istället berättar de att ett av utvecklingsområdena är initierat av huvudmannen och att övriga två har drivits av dem själva. Rektorn uttrycker dock att hen börjat skapa en organisation för att kunna få in underlag för en kommande analys och att hen planerar för gemensamma dagar för personalgruppen under slutet av läsåret då de tillsammans ska följa upp och analysera kunskapsresultaten. Av intervjuer med rektorn och lärarna framgår vidare att rektorn visserligen har fördelat resurser utifrån behov i klasserna, men det framgår av intervjuerna att den extra bemanningen i vissa klasser inte har följts upp och satts i relation till kunskapsresultaten.

Jämställdhet

Granskningen visar att rektorn inte leder och styr ett strategiskt jämställdhetsarbete och att hen inte försäkrar sig om att alla elever oavsett könstillhörighet ges samma förutsättningar att lära. Rektorn berättar till exempel att hen under de tio veckor som hen varit rektor på skolan inte har hunnit påbörja ett strategiskt jämställdhetsarbete och att hen inte har kännedom om det funnits något tidigare jämställdhetsarbete på skolan. Rektorn berättar visserligen att de betygsresultat som presenteras från kommunen är uppdelade på kön, men enligt såväl rektorn som lärarna känner de inte till om resultaten har följts upp och analyserats på skolan eller om de har legat till grund för något utvecklingsområde kopplat till jämställdhet. Lärarna berättar att de inte känner till om det finns något strategiskt jämställdhetsarbete på skolan och att det var det länge sen de i kollegiet hade en gemensam diskussion initierad av rektorn kring jämställdhetsfrågor.

Ledning och organisation

Granskningen visar att rektorns pedagogiska ledning är otydlig. Av intervjuer med lärare, elevhälsan och rektorn framgår att rektorn ger svag ledning i hur det pedagogiska arbetet ska bedrivas på skolan. Lärarna berättar till exempel att de inte haft förutsättningar till samverkan och att mötestiderna inte varit uppstyrda. Visserligen framgår av intervjuerna med lärarna att den nytilträdde rektorn har inlett ett arbete med att skapa strukturer för samverkan men att dessa strukturer hittills främst rör gemensamma mötestider och att rektorn inte hunnit sätta sig in i arbetslagsarbetet än. Rektorn berättar även att det gått för kort tid sen strukturerna för samverkansmötena lades för att hen ska kunna se någon effekt. Vidare framkommer i intervjuerna att rektorn enbart sporadiskt följer upp om det sker ett lärande i kollegiet som ger avtryck i

undervisningen. Rektorn berättar till exempel, som ovan nämnts, att hen har börjat göra klassrumsbesök och har tankar kring kollegialt lärande framöver, men att detta arbete inte har påbörjats och att hen inte har en klar bild av hur ett sådant arbete ska ta sig uttryck. Även elevhälsan uttrycker i intervjun att den nye rektorn inte har hunnit leda och styra något kollegialt lärande och att det på skolan tidigare inte funnits kollegialt lärande i någon större utsträckning annat än på initiativ av huvudmannen eller enskild lärare. Vidare framkommer det i intervjuerna med lärarna att det saknas tydligt arbets- och förhållningssätt på skolan. Rektorn berättar att hen som nyttillträdd hittills främst har haft fokus på att få handlingsplaner och policydokument gällande till exempel brandrisk samt hot och våld på plats. Enligt rektorn finns det nu en plattform där personalen kan hitta sådana planer. Även av lärarintervjuerna framgår att det funnits en avsaknad av riktlinjer och handlingsplaner men att lärarna nu vet var olika dokument finns. Dock berättar lärarna att de behöver arbeta vidare med att skapa ett tydligt arbets- och förhållningssätt då det finns ett behov av att även veta vad riktlinjerna betyder i verkligheten. Som exempel ger de arbetet med förhållningssättet att "alla barn är allas barn". Lärarna uttrycker att begreppet aldrig har konkretiserats vilket leder till att det inte blir tydligt i vardagen så att personalen vet hur de ska agera.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Rektorn behöver tillsammans med lärarna utveckla arbetet med att följa upp och analysera såväl skolenhetens kunskapsresultat som hur värdegrundsuppdraget genomsyrar undervisningen i relation till undervisningens kvalitet och lärares förutsättningar. Utifrån analysen kan rektorn genomföra nödvändiga utvecklingsåtgärder kopplade till kvaliteten i undervisningen.

Granskningen visar att rektorn inte följer upp och analyserar skolans kunskapsresultat och att hen därmed inte ställer resultat i relation till uppföljning av undervisningens kvalitet eller lärares förutsättningar. Detta leder till att skolenhetens utvecklingsområden har svag koppling till skolans behov.

Enligt 2 kap. 9§ skollagen ska det pedagogiska arbetet vid en skolenhet ledas och samordnas av en rektor. Rektorn ska särskilt verka för att utbildningen utvecklas. Enligt 2 kap 10 § skollagen är det rektorn som beslutar om sin enhets inre organisation och ansvarar för att fördela resurser inom enheten efter elevernas olika förutsättningar och behov. Rektorn fattar i övrigt de beslut och har det ansvar som framgår av särskilda föreskrifter i denna lag eller andra författningar.

Vidare anges i 4 kap. 4-5 §§ skollagen att rektorn ansvarar för att kvalitetsarbete vid enheten genomförs. Rektorn ska systematiskt och kontinuerligt planera och följa upp utbildningen, analysera orsakerna till uppföljningens resultat och utifrån analysen genomföra insatser i syfte att utveckla utbildningen. Inriktningen på det systematiska kvalitetsarbetet ska vara att de mål som finns för utbildningen i denna lag och i andra föreskrifter (nationella mål) uppfylls.

Enligt Skolverkets allmänna råd om systematiskt kvalitetsarbete bör rektorn tillsammans med personalen och utifrån uppföljningen analysera vad i enhetens verksamhet som påverkar och orsakar resultaten och måluppfyllelsen, analysera om orsakerna framgår tydligt eller om ytterligare uppföljning eller utvärdering behöver genomföras, samt utifrån analysen identifiera utvecklingsområden och därefter besluta vilka insatser som ska genomföras för att de nationella målen ska uppfyllas.¹ Enligt läroplanen har rektorn som pedagogisk ledare och chef över lärarna och övrig personal i skolan det övergripande ansvaret för att verksamheten som helhet inriktas mot de nationella målen. Rektorn har ansvar för skolans resultat och har, inom givna ramar, ett särskilt ansvar för att personalen kontinuerligt ges möjlighet att dela med sig av sin kunskap och lära av varandra för att utveckla utbildningen.²

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn tillsammans med lärarna utvecklar former för att följa upp och analysera skolans resultat i relation till undervisningens kvalitet och de förutsättningar som getts lärarna på skolenheten. En del i detta arbete ligger att rektorn utvecklar former och metoder för att följa upp undervisningens genomförande. Detta kan exempelvis ske genom strukturerade lektionsobservationer eller genom strukturerade samtal där lärarna beskriver undervisningen utifrån planering och utfall. Med utfall menas här de kunskapsresultat som uppnås och hur övriga läroplansmål uppfylls. Genom att skapa sig en bättre nulägesbild av verksamheten kan rektorn också tydligare leda och styra utvecklingen av undervisningen på skolan. Ett framgångsrikt skolledarskap kännetecknas av att rektorn skapar en funktionell och lärande organisation samt att det finns förutsättningar för samverkan som främjar undervisningen och elevernas lärande och utveckling. Genom att använda slutsatserna av analysarbetet vid planering av utvecklingsinsatser kan rektorn skapa förutsättningar för ett lärande i kollegiet som ger avtryck i undervisningen och därigenom exempelvis förbättra förutsättningarna för

¹ Skolverket (2015): Skolverkets allmänna råd med kommentarer, Systematiskt kvalitetsarbete – för skolväsendet, s. 31

² Förordningen (SKOLF5 2010:37) om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet (Lgr22), 2.8 Rektorns ansvar

att undervisningen stimulerar alla elever, oavsett kön, att nå så långt som möjligt i sin kunskapsutveckling.

Undervisning

Författningsstöd

1 kap. 4 §, 3 kap. 2 och 5 §§, 4 kap. 9 § skollagen

5 kap. 2 § skolförordningen

Lgr22, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, En likvärdig utbildning, Rättigheter och skyldigheter, 2.1 Normer och värden, 2.2 Kunskaper, 2.3 Elevernas ansvar och inflytande, 2.6 Skolan och omvärlden, 5 Kursplaner

Skolinspektionens bedömer följande: Undervisningen främjar i flera delar elevernas möjligheter att nå läroplanens mål avseende kunskaper och värden.

Den sammanfattande motiveringen till bedömningen är följande: Granskningen visar att undervisningen erbjuder ett aktivt lärarstöd och att flera lärare erbjuder en strukturerad undervisning där lektionerna har ett sammanhängande upplägg, men att eleverna i begränsad omfattning möter en undervisning som är varierad. Granskningen visar vidare att en del lärare ger eleverna möjlighet i undervisningen till reflektion kring ämnet och kring det egna lärandet, men att eleverna i begränsad omfattning får vara delaktiga i planering och utvärdering av lektionerna. Granskningen visar även att vissa lärare har en undervisning som innehåller naturliga inslag som stärker elevernas självförtroende och motivation och som förmedlar höga förväntningar på eleverna, att undervisningen till innehåll och arbetsuppgifter ofta är lika för alla elever och att undervisningen därför inte stimulerar och utmanar alla elever

Målfokus, variation och aktivt lärarstöd

Granskningen visar att eleverna i begränsad omfattning möter en undervisning som är varierad. Av elev- och lärarintervjuerna och av Skolinspektionens observationer framgår visserligen att det finns undervisning som innehåller variation och en balans mellan olika moment, till exempel att eleverna arbetar både enskilt och i grupp, tar del av genomgångar, berättande eller filmvisning samt tränar med hjälp av praktiska undervisningsmaterial som tärnings- och datorspel, men det framgår att eleverna på flera lektioner arbetar på samma sätt hela lektionen. Eleverna berättar till exempel att de har lektioner som är långa och att de då enbart arbetar i läroboken. De uttrycker även att de önskar fler rörelsemoment och uppgifter som de får utföra på olika sätt. Även vid de lektioner som Skolinspektionen observerar arbetar eleverna efter en genomgång

främst enskilt med uppgifter till exempel i läroboken. I intervjuerna med lärarna framkommer att de är medvetna om att lektionerna inte alltid är varierade och de berättar till exempel att variation visserligen finns mellan lektionerna men inte alltid inom dem. Enligt lärare beror avsaknaden på variation bland annat på att de upplever att det inte fungerar i alla klasser att byta moment och att eleverna snarare behöver struktur på lektionerna. Lärare berättar även att de inte hinner med olika moment under de lektioner som är korta.

Granskningen visar även att undervisningen erbjuder ett aktivt lärarstöd. Av intervjuerna med eleverna, lärarna och av observationer framgår bland annat att flertalet av lärarna cirkulerar i klassrummet för att ge stöd och upprätthålla elevernas engagemang och att lärarna hjälper både de elever som räcker upp handen och de elever som de vet kan behöva mer stöd. Några lärare berättar att de även använder visuellt stöd som bilder på tavlan i syfte att engagera alla elever i undervisningen. Eleverna berättar i intervjuerna att de tycker att lärarna är bra på att ge hjälp och att lärarna till exempel förklarar utan att säga svaret och läser upp en instruktion högt om eleverna inte förstår den lästa texten. På flera lektioner är det ofta minst två personal som kan ge stöd åt eleverna. Någon lärare berättar även att hen ibland uppmuntrar eleverna att ta hjälp av kamrater eller att en elev som precis fått hjälp kan berätta för en kompis.

Vidare visar granskningen att flera lärare erbjuder en strukturerad undervisning där lektionerna har ett sammanhängande upplägg. Av intervjuerna med eleverna och lärarna och av observationerna framgår att flera lärare har en undervisning där såväl inledning som uppgifter och avslutningar tydligt kopplas till mål och syfte med lektionen och där aktiviteterna följer logiskt på varandra. Några lärare skriver målen på tavlan medan andra lärare kommunicerar målen även muntligt, berättar eleverna i intervjuerna. Det finns dock även undervisning som inte har en tydlig inledning och avslutning, där lärarna enbart kommunicerar vad eleverna ska göra och där det inte är tydligt vad eleverna ska lära sig eller vad syftet med lektionen är. Lärare berättar visserligen att de egentligen kommit överens om en gemensam lektionsstruktur men att den inte alltid följs. De uttrycker i intervjun att lektionens längd och plats på schemat påverkar hur upplägget ser ut och att de inte alltid kommunicerar målen på lektionerna. Ibland har eleverna, enligt lärare, ingen tid mellan olika ämnen och då fungerar det inte att ha en gemensam inledning eftersom eleverna inte kommer till lektionen samtidigt vilket påverkar inledningen.

Elevers delaktighet i undervisningen och det egna lärandet

Granskningen visar att en del lärare ger eleverna möjlighet till reflektion kring ämnet och kring det egna lärandet. Av lärarintervjuerna framgår till exempel att eleverna i

vissa ämnen ges reflektionsmöjligheter i form av samtalsmodellen EPA (enskilt-par-alla). Några lärare berättar även att de ibland använder sig av till exempel fördjupande frågor, tankekartor, loggböcker, så kallade exit-tickets, kamratstöd och framåtsyftande återkoppling för att träna eleverna i att reflektera kring sitt eget lärande. Elever uttrycker även i intervjun att vissa lärare ger dem frågor kring hur de löst en uppgift eller vad de lärt sig. Det framgår dock av intervjuerna med elever, elevhälsan och lärare att detta inte sker med regelbundenhet och inte heller görs av alla lärare. Till exempel berättar elevhälsan att några lärare inte arbetar alls med att låta eleverna reflektera kring sitt eget lärande. Elever uttrycker, som ovan nämnts, att de på flera lektioner ofta arbetar enskilt med individuella uppgifter och att några lärare inte låter dem fundera över vad de lärt sig. Någon lärare uttrycker även att de inte alltid låter eleverna resonera med varandra i klassrummet då det leder till att lektionerna blir stökiga.

Granskningen visar vidare att eleverna i begränsad omfattning får vara delaktiga i planering och utvärdering av lektionerna. Visserligen framgår det av elev- och lärarintervjuerna att eleverna på en del lektioner får inflytande över undervisningen men det framgår även att det finns en skillnad mellan lärarna i omfattningen av elevernas delaktighet i planering och utvärdering. Eleverna berättar till exempel att vissa lärare ibland låter dem önska hur de vill jobba på lektionerna, vilket ämne de vill arbeta med eller hur de vill redovisa vad de lärt sig. Lärare berättar även att de fångar upp vad eleverna tycker och tänker om undervisningen och anpassar lektionerna efter det och att eleverna får utvärdera lektionerna med hjälp av till exempel kort i olika färger. Av de exempel som lärare och elever ger vid intervjuerna framgår dock att elevernas delaktighet i undervisningen främst handlar om att eleverna får göra olika val kring en redan gjord planering eller framföra önskemål som läraren sen tar hänsyn till. Lärarna uttrycker även att de upplever att de inte alltid vet hur de ska skapa delaktighet i undervisningen. Det framkommer vidare i elev- och lärarintervjuerna att lärarna inte regelbundet låter eleverna tycka till om undervisningen. Några elever uttrycker att de upplever att de aldrig får diskutera hur lektionerna har gått. Andra elever berättar att de använder så kallade smileys för att visa vad de tyckt om lektionen men att de inte pratar om sina åsikter.

Stimulans och utmaningar

Granskningen visar att vissa lärare har en undervisning som innehåller naturliga inslag som stärker elevernas självförtroende och motivation och som förmedlar höga förväntningar på eleverna. Av intervjuerna med lärare, elever och av observationer framgår att en del lärare använder humor, beröm och återkoppling i olika former för att uppmuntra och stärka elevernas självförtroende och motivation. Lärare berättar även att de till exempel regelbundet signalerar att de tror på elevernas förmåga och att ele-

verna får prova svårare uppgifter för att stärka deras självförtroende. Eleverna stimuleras även, enligt lärare, genom att lärare ber dem förbättra sina alster. Av intervjuerna med lärarna, eleverna, elevhälsan och av observationerna framgår dock att det skiljer sig mellan lärarna i vilken omfattning detta görs. Elever uttrycker till exempel att lektioner är långa och enformiga och att de då inte känner sig motiverade. De berättar att lärare främst försöker motivera dem genom att låta dem gå till ett gruppum för att bli fokuserade eller genom att be dem ta en paus. I lärarintervjun framkommer även att det finns en variation bland lärarna i vilken omfattning de förmedlar höga förväntningar på eleverna. Några lärare berättar till exempel att de inte upplever att elever klarar av att träna på kamratrespons utan att det blir stökigt i klassrummet eller att eleverna inte klarar av en varierad undervisning.

Vidare visar granskningen att undervisningen till innehåll och arbetsuppgifter ofta är lika för alla elever och att undervisningen därför inte stimulerar och utmanar alla elever. Av intervjuerna med eleverna, lärarna, elevhälsan och av observationerna framgår att undervisningen ofta är anpassad efter en medelnivå och att eleverna främst arbetar individuellt. Eleverna berättar till exempel att de på lektionerna främst arbetar enskilt med samma uppgifter och att utmaningarna oftast enbart består i att de får extrauppgifter. Även av lärarintervjuerna framgår att lärarnas fokus snarare ligger på att ge stöd än att utmana eleverna i undervisningen. Till exempel berättar lärarna att de lägger mycket tid på att anpassa undervisningen så att alla elever klarar den grundläggande nivån. Det framgår av intervjun med elevhälsan att det tar lång tid innan elever som kommit långt i sin kunskapsutveckling får gå över till mer avancerade läromedel. De berättar att det på skolan finns elever som är i behov av mer utmanande undervisning i till exempel matematik, men att det ibland är en lång process innan berörda elever får gå över till läroboken för nästa årskurs.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Rektorn behöver se till att alla elever får en undervisning som är varierad och anpassad utifrån varje enskild individs behov och förutsättningar.

Granskningen visar att undervisningen till innehåll och arbetsuppgifter ofta inte engagerar, stimulerar och utmanar alla elever. Eleverna möter i begränsad omfattning en varierad undervisning, undervisningen är ofta anpassad efter en medelnivå och de elever som kommit långt i sin kunskapsutveckling får inte alltid de utmaningar som de skulle behöva.

Enligt 3 kap 2 § skollagen ska alla elever ges den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling för att de utifrån sina egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål. Elever som lätt uppfyller de betygskriterier eller kriterier för bedömning av kunskaper som minst ska uppfyllas ska ges ledning och stimulans för att kunna nå längre i sin kunskapsutveckling. Av läroplanen framgår att skolans uppdrag är att främja lärande där individen stimuleras att inhämta och utveckla kunskaper och värden, samt att främja elevernas allsidiga personliga utveckling till aktiva, kreativa, kompetenta och ansvarskännande individer och medborgare. Undervisningen ska även anpassas till varje enskild individs behov och förutsättningar.³ Vidare ska skolan, enligt läroplanen, erbjuda eleverna strukturerad undervisning under lärares ledning, såväl i helklass, och lärarna ska sträva efter att i undervisningen balansera och integrera kunskaper i sina olika former.⁴

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn, tillsammans med enskilda lärare och lärargrupper, för samtal och gemensamt arbetar kring hur man kan jobba med variation och anpassning i undervisningen. Diskussionerna kan exempelvis handla om hur lärare planerar lektionerna för att dessa ska innehålla en variation och växling mellan olika arbetsuppgifter och mellan olika sätt att arbeta på. Olika sätt att arbeta på kan ta sig uttryck i en växling mellan arbetsformerna helklassundervisning, grupparbete och enskilt arbete. Respektive arbetsform kan sedan varieras på olika sätt utifrån undervisningsmetoder och material. Till exempel skulle helklassundervisning kunna varieras metodmässigt på olika sätt av läraren utifrån förmedlande/förklarande metoder (genomgång, instruktion, högläsning), interaktiva metoder (samtal, diskussion, debatt), gestaltande metoder (dramatisering, rollspel). *En utmanande* undervisning innebär att läraren kognitivt utmanar eleverna med uppgifter och aktiviteter som utvecklar deras tänkande, vilket i sin tur även främjar och stärker elevernas motivation och engagemang i undervisningen. Konkret handlar det även i detta sammanhang till exempel om att lärarna erbjuder en större variation av uppgifter att välja mellan, och att de eventuella extra uppgifter som erbjuds elever som snabbt blir klara, är av fördjupande karaktär, snarare än upprepande. Det räcker dock inte att enbart erbjuda en variation av uppgifter utan lärarna behöver även ge

³ Förordningen (SKOLF52010:37) om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet (Lgr22), 1 Skolans värdegrund och uppdrag

⁴ Förordningen (SKOLF52010:37) om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet (Lgr22), 2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.2 Kunskaper

eleverna ett aktivt och tydligt stöd i att ta sig an utmaningarna.⁵ Skolinspektionen noterar i tidigare granskningar att det är vanligt att elever som ligger långt fram kommer i skymundan för de elever som har svårt att nå kriterierna. Att prioritera stödet till de elever som har svårt att nå kriterierna medför att lärarna upplever att de inte har tid att erbjuda tillräckligt med stöd till elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling.⁶ Skolinspektionen ser vidare att högpresterande elever ofta beskriver ett högt tempo som ett viktigt kriterium för utmanande undervisning, men utmaningar behöver inte handla om att eleverna måste gå fram i snabbare takt, utan kan innebära såväl variation i arbetssätt och uppgifter som logiskt bygger på varandra som möjlighet till fördjupning i ämnet.⁷ Skolinspektionen vill även framhålla att individualisering inte per automatik ska likställas med individuellt/enskilt arbete. Tvärtom har en undervisning som bygger på individuellt arbete där eleverna i alltför hög utsträckning själva förväntas göra upptäckter genom att på egen hand söka information och dra slutsatser visat sig vara ineffektivt. Enskilt arbete behöver dock inte vara en dålig metod så länge den varierar och utgör en av flera arbetsformer. Genom att rektorn organiserar för ett kollegialt lärande på skolan, får lärarna möjlighet att utveckla framgångsrika strategier för variation och anpassningar i klassrummen. Rektorn behöver sedan, eventuellt i samverkan med förstelärare och speciallärare, följa upp hur samtliga lärares undervisning kopplat till områdena och sätta in stödåtgärder vid behov.

Trygghet och studiero

Författningsstöd

3 kap. 2 §, 5 kap. 3 och 5 §§, 6 kap. 6-7 §§ skollagen

Lgr22, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Grundläggande värden, Förståelse och medmänsklighet, 2.1 Normer och värden, 2.2 Kunskaper, 2.3 Elevernas ansvar och inflytande, 2.8 Rektorns ansvar

Skolinspektionens bedömer följande: Skolan arbetar i låg utsträckning så att utbildningen präglas av trygghet och studiero så att eleverna kan ägna sig åt skolarbete.

⁵ Skolinspektionen (2016) *Utmaningar i undervisningen: Många elever behöver mer stimulans och utmaningar*, s 6 ff.

⁶ Skolinspektionen (2022) *Stimulerande undervisning för elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling Med fokus på undervisningen i årskurs 4*, s 5

⁷ Skolinspektionen (2018) *Utmanande undervisning för högpresterande elever*, s 6

Den sammanfattande motiveringen till bedömningen är följande: Granskningen visar att det på skolan saknas ett samlat arbete med att skapa studiero. Granskningen visar även att det visserligen finns ett visst arbete med att skapa trygghet på skolan, men att personalen på skolan inte har ett gemensamt förhållningssätt när det kommer till arbetet med att trygghet.

Studiero

Granskningen visar att det på skolan saknas ett samlat arbete med att skapa studiero. Av intervjuerna med elevhälsan, eleverna och lärarna framgår att lärarna har olika förhållningssätt i arbetet med att skapa studiero. Lärarna berättar till exempel att de inte har haft några diskussioner där de enats kring gemensamma strategier. Av lärarintervjuerna framgår vidare att enskilda insatser har gjorts i klassrummen för att skapa studiero. Det har även förts samtal i kollegiet kring att "alla elever är allas elever", vilket även berörs inom område 1. Då lärarna dock inte har fördjupat sig i vad detta förhållningssätt konkret innebär har de inte satt några gemensamma riktlinjer för hur de ska agera för att skapa studiero. Likaså uttrycker elever att de upplever att lärarna är olika stränga och att det därför blir stökigt på de lektioner där läraren inte markerar tillräckligt tydligt när elever stör andra elever. Skolinspektionens enkät från 2022 visar även att elever i årskurs 5 på Gärsnäs skola i större omfattning än i riket upplever att de har svårt att koncentrera sig på lektionerna.⁸ Det framgår även av intervjuerna med eleverna, lärarna och rektorn att även om varje klass tar fram sina egna trivselregler och att det på skolan finns ett elevråd där frågor kring studiero vid behov tas upp, så har eleverna inte involverats i framtagandet av skolans ordningsregler. Den nytitillträdde rektorn berättar till exempel att det inte fanns några aktuella ordningsregler när hen började på skolan och att fokus för rektorn då var att snabbt få sådana tillstånd.

Trygghet

Granskningen visar att det finns ett visst arbete med att skapa trygghet på skolan, men att det saknas ett gemensamt förhållningssätt i detta arbete. Av intervjun med elevhälsan framgår att tryggheten på skolan regelbundet följs upp av elevhälsan. De berättar att de bland annat genomför attitydundersökningar i form av enkäter på grupp- och individnivå som ligger till grund för skolans plan mot kränkande behandling, att skolsköterskan fångar upp elevernas upplevelse av trygghet i elevhälsosamtalen och att det genomförs trygghetsvandringar och skolgårdsronder på skolan för att kunna identifiera otrygga platser. Elevhälsan berättar att den senaste attitydundersökningen

⁸ I Skolenkäten 2022 ligger medelvärdet för frågan *Hur ofta är det så stökigt på lektionerna att du har svårt att koncentrera dig?* på 4,2 jämfört med 5,7 i riket.

visade att eleverna på Gärsnäs skola är något mer otrygga än vad eleverna på kommunens övriga skolor är. I intervjuerna med elever, lärare och rektorn framkommer dock även att attitydundersökningar visar att det finns otrygga områden på skolan, att skolan har utmaningar med språkbruket bland eleverna och att vissa elever är rädda för andra elever på skolan. Även om det framkommer i intervjun med elevhälsan att det sker en kartläggning av tryggheten på skolan, sker inte alltid en analys av hur elevernas trygghet påverkar lärandet. Av de exempel som elevhälsan tar upp framgår att analysen främst är beskrivande snarare än förklarande. Lärarna berättar även att de inte känner till hur informationen som samlas in följs upp eller om det sker någon analys. De berättar till exempel att de inte får någon återkoppling på elevenkäterna och att de inte vet hur rektorn använder sig av resultaten i sin analys. Av intervjuerna med elevhälsan och lärare framgår vidare att det på skolan bedrivs ett visst främjande och förebyggande arbete. Bland annat finns ett trygghetsteam i vilket kuratorn, specialpedagog, rektorn och ett antal lärare och pedagoger ingår och som träffas regelbundet varannan vecka. I teamet diskuteras incidenter som inträffat, och det förekommer även att teamet planerar vissa gemensamhetsdagar, till exempel vänskapsveckan som ägde rum i höstas. Lärare ger i intervjuerna också exempel på så kallade tillsammansdagar som arrangeras av mentorerna cirka två gånger per termin samt på rastvakter och rastaktiviteter som resurspedagoger håller i. Lärare berättar dock att eftersom de själva inte är med i teamet, vet de inte vilket uppdrag teamet har eller vilka uppgifter som teamet ska utföra, vilket påverkar det gemensamma förhållningssättet negativt. Därutöver finns, enligt lärare, elevhälsan och rektorn, ett visst åtgärdande arbete i form av rutiner för kränkingsanmälningar. Enligt lärare upplever de dock inte dessa som tydliga. Lärare berättar till exempel att det inte råder en samsyn kring vad en kränkning är och när de ska göra en anmälan. Lärare uttrycker även att de inte vet vad som händer med anmälningarna eller hur rektorn följer upp antalet anmälningar.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Rektorn behöver tillsammans med skolans personal och elever utveckla en samstämmighet och ett gemensamt förhållningssätt kring studiero och trygghet som tar sig uttryck i ett gemensamt främjande, åtgärdande och förebyggande arbete.

Granskningen visar att lärarna har olika förhållningssätt i arbetet med att skapa studiero och trygghet. Det finns visserligen ett visst främjande, förebyggande och åtgärdande arbete på skolan för att skapa en trygg miljö men det saknas en samstämmighet och ett gemensamt förhållningssätt kring såväl studiero som trygghet.

Enligt 5 kap. 3 § skollagen ska alla elever tillförsäkras en skolmiljö där utbildningen präglas av trygghet och undervisningen av studiero. Med studiero avses att det finns goda förutsättningar för eleverna att koncentrera sig på undervisningen. Av läroplanen framgår att rektorn har det övergripande ansvaret för att säkerställa att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero.⁹ Vidare beskrivs i Skolinspektionens rapport kring studiero hur studiero främjas av tydliga lektionsstrukturer och av ett tydligt ledarskap i klassrummet. Att undervisningen har ett tydligt fokus och är varierad är faktorer som tillsammans med en trygg och stödjande lärandemiljö ger goda möjligheter för eleverna att följa undervisningen.¹⁰

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn tillsammans med skolans personal utvecklar ett samlat arbete kring studiero och trygghet på skolan som utgår från ett gemensamt förhållningsätt. Rektorn behöver därmed se till att det finns fungerande forum för lärarna att diskutera och fördjupa sin förståelse för gemensamma strategier. De gemensamma strategierna kan till exempel handla om hur lärarna på skolan agerar om elever stör lektionerna eller om mobbning och kränkningar sker, men även hur lärarna planerar, genomför och utvärderar undervisningen i syfte att främja studiero genom en engagerande och stimulerande undervisning. För att kunna sätta in verkningsfulla och hållbara åtgärder av såväl främjande och förebyggande karaktär som åtgärdande, behöver det uppföljningarna och kartläggningarna som skolan gör analyseras för att kunna utgöra underlag för utvecklingsåtgärder. Även detta område kan vara lämpligt att utgå ifrån vid ett kollegialt lärande.

Bedömning och betygssättning

Författningsstöd

1 kap. 9 §, 3 kap. 14 §, 10 kap. 20 a § skollagen

9 kap. 20 och 22 b §§ skolförordningen

Lgr22, 2.2 Kunskaper, 2.7 Bedömning och betyg

Skolinspektionens bedömer följande: Förutsättningar för att säkerställa likvärdigheten i omdömen och betyg ges i låg utsträckning.

⁹ Förordningen (SKOLFS2010:37) om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet (Lgr22), 2.8 Rektorns ansvar

¹⁰ Skolinspektionen (2016), *Skolans arbete för att säkerställa studiero - det räcker inte att det är lugnt, eleverna måste lära sig något också*, s 5

Den sammanfattande motiveringen till bedömningen är följande: Granskningen visar att rektorn ger lärarna få förutsättningar att kvalitetssäkra sina bedömningar, omdömen och betyg. Granskningen visar också att rektorns analys av omdömen och betygsättning är begränsad, liksom rektorns kännedom om eventuella avvikelser.

Kvalitetssäkring av omdömen och betyg

Granskningen visar att rektorn ger lärarna få förutsättningar att kvalitetssäkra sina bedömningar, omdömen och betyg. Av intervjuerna med lärarna framgår visserligen att lärarna fått tid till sambedömning av nationella prov med andra lärare i kommunen och att de har viss tid på arbetslagen till att diskutera bedömningar ur ett likvärdighetsperspektiv, men att övrig sambedömning genomförs på lärares eget initiativ. Lärare berättar till exempel att de ibland vid behov spontant tar hjälp av någon kollega vid bedömningar men att de ofta är ensamma med sina bedömningar och att de inte har fått möjlighet och förutsättningar till gruppvisa diskussioner kring eventuella skillnader i bedömningar och betygsättning. Lärarna berättar att de använt sig av Skolverkets bedömningsstöd men att det skett på kommunens direktiv, inte rektorns. Den ny-tillträdde rektorn berättar att hen identifierat en otydlig organisation kring bland annat rutiner och strukturer på skolan och att hen nu arbetar med att skapa fungerande arbetslag som kan utgöra bas för bedömnings- och betygssättningsfrågor.

Rektorns analys av omdömen och betyg

Granskningen visar att rektorns analys av omdömen och betygsättning är begränsad, liksom rektorns kännedom om eventuella avvikelser. Av inskickad dokumentation och av intervju med rektorn framgår att den nya rektorn har följt upp resultaten på de nationella proven, men att rektorn inte kopplar dessa resultat till elevernas termins-/slutbetygbetyg i ämnena. Rektorn berättar till exempel att resultaten på de nationella proven var högre än hen förväntat sig men att hen inte har satt sig in i hur de överensstämmer med elevernas omdömen och betyg och att hen inte heller vet om föregående rektor gjort det. Enligt nationell statistik för 2021/2022 avvek betygen i årskurs 6 i matematik, svenska och engelska från resultat på nationella prov men det saknas förklaringar till detta i verksamhetsplanen för 2022.¹¹ Av inskickad dokumentation, av intervjuerna med lärarna och rektorn framgår vidare att det inte görs någon uppföljning och analys kring lärares samlade bedömningar. Lärare och rektorn berättar i intervjun att de inte har någon insikt i hur den förre rektorn har följt upp omdömen och betyg

¹¹ Enligt nationell statistik för 2021/2022 var andelen elever i årskurs 6 med högre betyg jämfört med provbetyg i matematik 68 procent (22 procent i riket) och i svenska 43 procent (22 procent i riket). Andelen elever med lägre betyg jämfört med provbetyg var i engelska 39 procent (18 procent i riket).

och att det inte finns någon information att tillgå. Det framkommer även i lärarintervjun att det inte förts några diskussioner i kollegiet kring eventuella skillnader och avvikelser gällande omdömen och betyg ur olika parametrar.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Rektorn behöver utveckla arbetet med att följa upp och analysera eventuella avvikelser i omdömen och betygsättning och föra diskussioner med lärarna utifrån dessa analyser.

Granskningen visar att rektorns analys av omdömen och betygsättningen är begränsad, liksom rektorns kännedom om eventuella avvikelser. Rektorn har inte följt upp och analyserat eventuella avvikelser, exempelvis mellan nationella prov och slutbetyg, och det blir därmed svårt för rektorn att ta ansvar för att betygen som satts är rättvisande och likvärdiga.

Enligt 1 kap. 9 § skollagen ska utbildningen inom skolväsendet vara likvärdig inom varje skolform och inom fritidshemmet oavsett var i landet den anordnas. Enligt 3 kap. 14 § skollagen ska rektorn vidare se till att betyg sätts i enlighet med skollagen och andra författningar. Vid betygssättning i ett ämne där det ges ett nationellt prov ska, enligt 10 kap. 20 a § skollagen, elevens resultat på det provet särskilt beaktas. Proveresultatet eller resultat på delprov ska dock inte särskilt beaktas om det finns särskilda skäl. Av läroplanen framgår vidare att rektorn har det övergripande ansvaret för att verksamheten som helhet inriktas mot de nationella målen.¹² Enligt kommentar till Skolverkets allmänna råd om betyg och prövning behöver rektorn kunna analysera om det finns avvikelser mellan till exempel betyg och nationella provbetyg i olika undervisningsgrupper. Rektorn behöver också analysera betygsfördelningen mellan olika elevgrupper i ämnen där det inte finns nationella prov. Om avvikelser eller skillnader förekommer behöver rektorn undersöka om dessa är motiverade eller inte. Rektorn behöver vara särskilt uppmärksam på återkommande mönster.¹³

Skolinspektionen rekommenderar att rektorn utvecklar arbetet med att följa upp och analysera eventuella avvikelser i omdömen och betyg utifrån olika parametrar. I arbetet kan rektorn använda sig av betygsstatistik gällande till exempel ämnen,

¹² Förordningen (SKOLFS 2010:37) om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet (Lgr22), 2.8 Rektorns ansvar

¹³ Skolverkets allmänna råd med kommentarer (SKOLFS 2022:417) *Om betyg och prövning*, s. 48

klasser, elevgrupper och kön, men arbetet behöver också innefatta omdömen i de årskurser där betyg inte sätts. Rektorn behöver även följa upp eventuella avvikelser mellan nationella prov och slutbetyg. Om avvikelser identifieras behöver rektorn sedan analysera dessa för att hitta relevanta förklaringar till dem. I arbetet behöver rektorn, genom bland annat diskussioner med lärare, ta reda på om lärarna till exempel har olika tolkningar av styrdokumentet, om lärarna bedömt och vägt samman elevprestationer på olika sätt och huruvida lärarna särskilt har beaktat de nationella proven. Förklaringarna kan komma att behöva kopplas samman med lärarnas kompetens och förutsättningar samt skolans organisation, struktur och utmaningar.

På Skolinspektionens vägnar

X Christina Aro Östgren

Beslutsfattare

Signerat av: Christina Aro Östgren

X Cecilia Halldén

Föredragande

Signerat av: Cecilia Halldén

I handläggningen av ärendet har även David Carvajal Winberg, Sevi Karoussi och Kerstin Martinsson medverkat.

Bilaga 1: Underlag för bedömning

Vid granskningsbesöket inhämtas information om såväl styrkor som utvecklingsområden inom verksamheten. Värderingarna i detta beslut grundar sig på:

- Sex lektionsobservationer.
- Två gruppintervjuer med elever.
- Två gruppintervjuer med lärare.
- En gruppintervju med skolans elevhälsa.
- En intervju med rektor.
- Dokumentstudier. Dels de dokument som begärts in från huvudmannen och skolan samt den officiella statistik som finns att tillgå om den aktuella skolan.

Innan beslut har fattats har huvudmannen fått ta del av Skolinspektionens protokoll från besöket för faktakontroll.

Som underlag för bedömningarna har Skolinspektionens utredare använt sig av bedömningsunderlag, vilka är utformade i enlighet med forskning och beprövad erfarenhet. Bedömningsunderlagen beskriver de områden som utredarna ska granska vid besök på skolenheter. Bedömningsunderlagen är uppdelade i bedömningsområden. Respektive bedömningsområde är sedan nedbrutet till ett antal punkter. Dessa punkter beskriver mer i detalj vad som ska utredas, för att identifiera var skolans styrkor respektive förbättringsområden finns.

Bedömningsområden

Inom respektive område granskas följande delar:

Bedömningsområde 1: I vilken utsträckning leder rektorn lärarnas utveckling av undervisningen och verkar för elevernas lika rätt till en god utbildning oavsett könstillhörighet? Inom detta område granskas hur rektor arbetar med uppföljning och analys, hur skolans arbete med jämställdhet bedrivs, samt hur rektorn leder och organiserar skolans arbete.

Bedömningsområde 2: I vilken utsträckning får eleverna en undervisning som främjar deras möjligheter att nå läroplanens mål avseende kunskaper och värden? I detta område granskas om undervisningen är målfokuserad, varierad och innehåller aktivt lärarstöd, om eleverna stimuleras och utmanas i undervisningen utifrån sina behov och förutsättningar, samt om eleverna görs delaktiga i undervisningen och i sitt eget lärande.

Bedömningsområde 3: I vilken utsträckning präglas skolans arbete av trygghet och studiero så att eleverna kan ägna sig åt skolarbete? I detta område granskas hur skolan arbetar för att skapa en lugn och trygg miljö där det råder studiero.

Bedömningsområde 4: I vilken utsträckning ges lärarna förutsättningar att säkerställa likvärdighet i omdömen och betyg? I detta område granskas hur skolan arbetar med diskussion, analys och kvalitetssäkring i arbetet med omdömen och betyg.

Mer information om kvalitetsgranskningen finns på Skolinspektionens hemsida:
www.skolinspektionen.se

Bilaga 2: Bakgrundsuppgifter

Skolinspektionen besökte skolenheten den 18 – 20 april 2023. Besöket genomfördes av Cecilia Halldén, David Carvajal Winberg och Sevi Karoussi.

Gärsnäs skola är en F-6 skola som är belägen i Simrishamns kommun. I årskurs 1-6 går 108 elever fördelade på 6 klasser. Rektorn för skolenheten är även rektor för förskolan.